

**רשימת ספרי "בן מלך"
שיצאו לאור עד עתה:**

- תג המפתח
- ספרית העומר ותג
- הסוכנות
- ימי בן המגנים - גלות ואולה
- יום המגנים
- תג המסכות
- חנוכה
- ימי הפורים
- הגדה של פסח
- בניית מצות המדינות
- עשומי
- חכמה ומסר
- שיר השירים
- שמע ישראל
- מידת הכבוד
- שימע בענה
- ענינים שיש בהם נבולה
- זמירות שביק
- ראשית חיי - סמנר
- מבוא בראשית-תג
- בראשית חיי - קל
- לק-תולדות
- בראשית חיי - רצא-ויחי
- שנות חיי - שנות-בטלה
- שנות חיי - סמנר מבוא
- יחיד-ממטפים
- שנות חיי - תרומה-קודר
- יקרא חיי - יקרא-פנור
- יקרא חיי - אהר-במקו
- במדבר חיי - במדבר-שילח
- במדבר חיי - קודר-מטיע

ניתן לרשימה: mechonbenmelech@gmail.com | www.yefenofbooks.com | Warehouse: 8482450220

גיליון מורחב
לרגל חג הפורים

פרשת ויקרא-זכור
פרשת צו
פורים תשפ"ב
גיליון מס' 199

בסייעתא דשמיא
**אוצרות
בן מלך**

מתורתו של מו"ר רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

פרשת ויקרא

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' (א, ב)

כתב האבן עזרא בפירושו הראשון: 'מכם' מאוחר, וכן הוא 'אדם מכם כי יקריב'. ביאור דבריו השלשון 'מכם' קאי על האדם; אדם מכם כאשר יקריב. וכן כתב הרמב"ן: שיעור הכתוב הזה: 'אדם מכם כי יקריב' וכו'. הרי שנקטו לפרש הפסוק בסירוס לשון, כאילו נאמר 'אדם מכם' כי יקריב.

וראה באור החיים שהעיר: 'למה איחר לומר מכם אחר זכרון המפעל ממנו, כי מן הראוי להקדים זכרון הפועל אשר בו ידבר ואחר כך הנפעל ממנו'. וכוונתו, שהפסוק מדבר על הפועל את הקרבן שהוא האדם, ואח"כ על הפעולה שהוא עושה שהיא ההקרבה, דהיינו אדם [הפועל] כי יקריב [המפעל], וקשה לקחת תיבת 'מכם' הנזכרת אחרי הפעולה, ולהשליכה שוב לתחילת הענין - אדם מכם כי יקריב.

כלומר דלפשוטו של הלשון תיבת 'מכם' קאי על הדבר הנפעל, היינו על ההקרבה שהיא תהיה מכם. ושיעור הכתוב צריך להתבאר כפשוטו כך: 'אדם כי יקריב' - אם יחפוץ להקריב 'מכם' מהממוון שלכם. ואכן כך מפרש האבן עזרא בפירושו השני: 'או יהיה מכם - מממונכם'. [וממילא משתמע, שדבר פשוט הוא שהקרבן יהיה מחפציו ומשלו, כי בלעדי זה אין

כאן דרך ההקרבה כל עיקר, כי תכלית מעשה הקרבן לבטא את מעשה המקריב שהוא מקריב משלו. (ומצינו כמה הלכות חמורות בתורה שנכתבו כדבר המובן מאליו, כגון שהבן יורש את אביו נכתב בקרא בלשון זה: "איש כי ימות ובן אין לו והעברתם" וגו') (במדבר כו, ח), שמשלשון זה משתמע שאם יש לו בן, דבר פשוט הוא שהבן קודם (לבת)).

בגליון

פרשת ויקרא

ביאורי פסוקים ..... עמוד 1

פרשת צו

ביאורי פסוקים ..... עמוד 5

בניינא דיומא

תשועתם היית לבנצח ..... עמוד 8

חייב אינש לבסומי בפורי'א ..... עמוד 11

ביאורי מגילה ..... עמוד 14

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיוני הרבים

ע"י ידידנו הנכבד רודף צדקה וחסד עוסק בצריכי ציבור באמונה ומגדולי תומכי מכוננו

הרה"ח ר' **יהושע קרויזר** שליט"א

לרגל אירוסי בתו עב"ג בשעתו"מ

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך

תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה

לראות ברכה והצלחה בכל אשר יפנו

לנצחנות ותרומות "פרנס השבוע" החדש
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 054-8422488

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתובת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 052-7616048

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הנגנו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של

מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים לאור
כל גנוי תורתו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את הכרכים
הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני כלל
שוחרי התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה
עדיין לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחודשו.
נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור התורה
לזכות את הרבים, הטו שכם וטלו חלק במשימה הגדולה
פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצווה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

- ספרים
- למען השנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ואמרים
- על חשיבות חשיב תורה
- ספרים
- על הש"ס
- סדר
- המת ומחשבת
- ביאורי סוחר
- סדר
- אמנה ומחוק
- מגאן
- תורה ודעת
- אמרים
- תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך
03-3077354

מחנה מכון
שכונת 94 עמק ביתר

עמדת הטלפון בבני מסת
לשכונת סניף רבני
מחלקת לסי נשאים
בכל התחומים

רשימת ספרי בן מלך
בתיבת המזכירות בבני מסת

טלפון התחלתי: 054-8422488
כתובת: אוהב ישראל 1/9
ביתר עילית
עמודה מוכרת לסי סניף 46
לתיבת הארית
mechonbenmelech@gmail.com

כשורה טובה למבקשי ה'
ניתן להאזין לשיעורי רבינו זצוק"ל בכו השיעורים
'קו בן מלך'
03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע
שמעו ותחי נפשכם
ויהי רצון שנוכח להגדיל תורה ולהאדירה
מכון כתבי בן מלך
התנולה

הודעה חשובה ומשמחת
לתורמי המכון
ניתן לקבל החזר מס
על תרומות למכון בגובה של
עד 35% מערך התרומה
לפי סעיף 46

לה'. וכן מן העופות לא יבואו כל הטהורים כי אם מהתורים ובני היונה.

והנה כבר ביארנו כי הקרבן הוא חלק מאיתנו, "אדם כי יקריב מכם" - מממונכם, היינו שבפעולת הקרבן מבקש האדם להביא משהו מאיתו קרבן לה', שייחשב כאילו מביא את עצמו. על דרך שמצאנו אצל אברהם אבינו, שהקריב איל תחת יצחק בנו (בראשית כב, ג'). ונחשב שהאיל הנקרב בא תחת בנו יצחק; הבהמה תחת האדם. כי אכן בכך מבטא האדם שמבקש להקריב עצמו קרבן לה', ומביא ממנו, מתוך נכסיו - תחת עצמו.

ובזה יתבאר הא דקבעה תורה שהקרבנות יבואו רק מהמינים הנזכרים - צאן ובקר, תורים ובני יונה. שכן מינים אלו, שגדלים אצל האדם, והאדם פורש חסותו עליהם, הרי הם נחשבים משום כך כחלק מאישיותו. [כמו שמצינו במשלו של נתן הנביא לדוד המלך, כשתיאר את כבשת הרש - "ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה, ויחייק, ותגדל עמו ועם בניו יחדו, מפיתו תאכל ומכיסו תשתה ובחיקו תשכב ותהי לו כבת" (ש"ב יב, ד). שמתואר כאן עד כמה צאנו של האדם נתפס כחלק מעצמיותו ומחיייו].

וכאשר האדם מביא קרבן מהם, יש בכך ביטוי שהוא מביא 'מכם' - משלו - תחת עצמו. משא"כ חיות השדה שאינם גדלים בטבעם במקומו של האדם, ואינם תחת חסותו, אלא הם נפוצות על פני השדה, הרי גם כשהם ממונו של האדם והם משלו, אינם נתפסים כחלק מאישיותו, שאין להם כל זיקה לעצמיותו ולחיייו. ואם יביאם כקרבן, לא יהא בכך ביטוי שהאדם מביא 'מכם', ואינם יכולים לייצג את האדם לעלות תחתיו קרבן לה'.

וכן מטעם זה גם בקרבן העוף מביאים רק תורים ובני יונה, ולא ציפורים ושאר עופות השמים, כי רק עופות הללו מצינו שהם גדלים בחברת בני אדם ומקננים בבתיים, אבל ציפורי דרוור שהם כמו חיות השדה השלוח על פני חוצות, אינם ראויים לקרבן (וראה עוד להלן בפסוק יד).

ועוד נראה לבאר, דמאחר שהקרבנות מאכל גבוה המה, ובכל תורת הקרבנות ישנו ביטוי של הבאת בשר לאכילת מזבח, לריח ניחוח לה'. על כן רק בקר וצאן ראויים לקרבן משום שהם דברים שרואים אותם כמאכל, שבשרם מרובה וחיותם מועטת רק כפי ההכרח, ומזה הטעם גופא הם דרים בחברת בני אדם, כי שקטים המה ועיקרם הוא בשרם, וע"כ נחשבים

וכבר ביארנו במהות ענין הקרבנות, שהקרבן שייצג את האדם להיקרב תחתיו, כענין האיל שהביא אברהם להקריבו לעולה תחת בנו. ולפי"ז יש לבאר שרק כאשר הקרבן הוא 'מכם' - היינו מממונו ומרכושו של האדם - יכול הוא לייצג את האדם.

וא"כ הפסוק מתפרש יפה בשני אופנים, א. 'מכם' קאי על האדם המקריב. ב. 'מכם' קאי על הקרבן שהוא מכם. ושניהם אמת - ככפל משמעות בתיבה אחת, אשר גם זה מצוי בלשון הכתוב.

ומצינו בחז"ל שתי דרשות על מלת "מכם", ונראה שהן נובעות משני הפירושים של תיבה זו. שאמרו בגמרא: 'מכם ולא כולכם' - להוציא את המומר' (חולין ה.). וכן אמרו: 'מכם' - פרט לגזול דלאו דידיה הוא' (סוכה ל.).

הנה כי כן, שתי דרשות הללו מתאימות להפליא כנגד שני הפשטים בתיבת "מכם"; מה שדרשו 'מכם' ולא המומר, נובע מן הפירוש ד'מכם' קאי על הגברא, היינו שאדם מכם יכול להקריב קרבן לה', ולכן יבוא כאן מיעוט 'להוציא את המומר', שהגברא המקריב צריך להיות 'מכם' כדת וכדין, ולא מומר שבגד בכלל ישראל והוציא עצמו 'מכם'. ואילו איך דרשה דדריש 'מכם' ולא הגזול, נובע מן הפירוש ש'מכם' היינו מממונכם, ולפיכך כאן ממעטין את הגזול, היינו שהחפצא צריכה להיות 'מכם' כדת וכדין, ולהוציא את הגזול.

ומתבאר לפנינו, שיש כאן תיבה דו-משמעית, ולא רק כדרך פשט ודרש שהם בבחינת 'דבש וחלב תחת לשונך', היינו שהדרש מגלה את הדבש ואת החלב המסתתרים תחת לשון הכתוב, ומפסוק אחד נלמדים כמה וכמה דינים. אבל כאן הרי שלשון הכתוב עצמו יש בו שני פירושים - 'אחת דיבר אלוקים שתיים זו שמעתי, מקרא אחד יוצא לכמה טעמים' (סנהדרין לד.). ומתוך שני הפירושים יוצאות בהתאמה שתי דרשות משני ענינים, דרשה הממעטת את הגברא [מומר] ודרשה הממעטת את החפצא [גזול].

מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו (א, ב)

מבעלי חיים מביאים רק הטהורים ולא הטמאים, היינו רק פרים ושורים ועגלי בקר, ומן הצאן רק כבשים אילים עזים ושעירים. אכן לא כל הטהור יכול להיקרב לה', כי החיות אף הטהורות לא יבואו לקרבן

מן הדרך' (סנהדרין צ). וגם זה מחמת שפירושה הוא מלשון 'חלק מתוך'.

והנה דבר זה גופא, היינו 'חלק מתוך', יכול להתפרש כריבוי, שגם מקצת הדבר ככולו הוא, והוא יכול להתפרש כמיעוט, שרק חלק מתוך הדבר שייך בענין המצוה, אבל חלק אחר ממנו ממועט מן הענין, כמו כאן בפסוק שלפנינו. ולכאורה יש לתמוה איך שייך לדרוש מאותה התיבה דבר והיפוכו, לפעמים כך ולפעמים כך.

אמנם לפי האמור כאן יתבאר שפיר, שזה תלוי מה בא עיקר הפסוק לומר לפי פשוטו, אם עיקרו בא לומר דבר ריבוי, הרי מלת 'מן' תתפרש אף היא במשמעות של ריבוי - ומרבים שאפילו מקצתו בכלל הדבר הוא. אבל כאן שעיקר הכתוב בא לצמצם ולהגביל את בעלי החיים המוכשרים לקרבן - אנו מפרשים את המשמעות החלקית שיש במלת 'מן' כמיעוט, שרק חלק מן הבהמות הבקר והצאן כשרים לקרבן, ולהוציא חלק מהם שאינם כשרים, וכמו שנתבאר.

ובדרך זה יבואר גם מה שהזכיר רש"י לדרוש ממה שכתב "ומן" באות ו' נוספת, עוד מיעוט: 'להוציא את הנוגח שהמית'. וזה לכאורה פלא, שכן בכל מקום אות ו' באה לרבות, כידוע מדרכי הדרשות בש"ס, ואילו כאן נדרש אות ו' הריבוי - למעט. אך הביאור בזה, שאות ו' איננה אות של 'ריבוי' כי אם אות של הוספה, וההוספה הזו מתפרשת לפי ענין התיבה שעליה נוספה הו'. ולכן ברוב הפעמים שמפרט הכתוב דבר מסוים אזי האות ו' 'מוסיפה' עליו - לרבות, אכן כאן שהתיבה "מן" היא בעצמה מלת מיעוט כנתבאר, הרי הו' הנוספת מתפרשת כהוספת עוד מיעוט על המיעוט הליז, כאילו נאמר פעם נוספת 'מן', וכך יש לנו דרשת מיעוט על מיעוט.

ושחט אותו על ירך המזבח צפונה לפני ה' (א, יא)

מה שצריך לשחוט העולה בצפון, כתב האבן עזרא (למעלה בפסוק ה) 'כנגד השולחן', היינו מכיון שהשולחן בצפון אהל מועד הוא (שמות כו, לה), לפיכך אף שחיתת קדשי קדשים בצד צפון הוא. ולכאורה מה שייכות יש בין הקרבנות לשולחן, הלא רק לחם הפנים נערך על השולחן ולא הקרבנות הנקטרים על גבי המזבח.

ואפשר, משום שהקרבנות יש בהם גדר של אכילת גבוה, לפיכך יש טעם לעשותם כנגד השולחן שהוא

כמאכל לבני אדם וגם כשמקריבים אותם לה' רואים אותם כבשר הנקרב לה' - לאכילת גבוה. משא"כ החיות, גם אלו הטהורים שכשרים לאכילה, אף אנו איננו רגילים לאכול אותן, שלא נבראו לשם כך, ובשל כך אף נקראות 'חיות השדה' ששייכות לשדות שבחוץ ולא למעון ביתו של האדם. לכן לא יאותו לקרבן לה'.

ובחז"ל הוסיפו טעם נוסף כדאיאת בתורת כהנים (מובא בדעת זקנים כאן): 'למדנו ענוותנותו של הקב"ה, שלא הטריח בניו להביא חיות מן היערות אלא בהמות המצויות להם'.

מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן (א, ב)

'מן הבהמה - ולא כולה, להוציא את הרובע ואת הנרבע; מן הבקר - להוציא את הנעבד; מן הצאן - להוציא את המוקצה; ומן הצאן - להוציא את הנוגח שהמית' (רש"י והוא מגמרא ב"ק מ:).

משמעות המיעוט הוא כי הלשון 'מן' יכול להתפרש כחלק מן הדבר ולא כולו, ולכן מיעוט סוגים שהם פסולים להקרבה אף שהם ממין הבהמה הבקר והצאן. ואף שמן ההכרח לכתוב כאן הלשון "מן", שהרי הכתוב בא להודיענו איזה מבעלי החיים ראויים להקרבה, מכל-מקום, מכיון שלשון 'מן' טומן בחובו גם משמעות של 'חלק מתוך' הדבר, הרי הוא נדרש גם במשמעות זו של מיעוט. והוא על-דרך 'דבש וחלב תחת לשונך', שלשון התורה ניתן להידרש גם במשמעויות נוספות הטמונות בחובו (וראה בהרחבה ב'ן מלך' בראשית מאמרי מבוא מאמר ו ענף ב).

והנה כבר ביארנו במקו"א (שם ענף ג), כי הדרשה אינה דבר נפרד מן הפשט, אלא לעולם היא מענין אותו הדבר ואתו הרעיון שבפשט הכתוב. ועפ"י נראה לבאר גם כאן, דמאחר שלפי פשוטו בא הכתוב 'להגביל' את הקרבן שלא נביא אותו כי אם מהמינים הללו, בהמות ולא חיות, טהורות ולא טמאות, ושללה התורה את כל השאר מהקרבנם מחמת סיאובם או חוסר התאמתם. על כן תבוא הדרשה ותוסיף למעט - מטעם זה גופא - גם בעלי חיים מהמינים הכשרים שנפגמו ונסתאבו - לשולל מן ההקרבה. באופן שהדרש הוא המשך למכוון של עצם הפשט.

ובזה יתיישב מה שמצינו כי תיבת 'מן' נדרשת לפעמים בתור ריבוי, כמו: 'מן הדרך - אפילו מקצת

כנגד השולחן, כלשון הכתוב (שם) "ואת המנורה נוכח השולחן", כלומר שהמנורה לא באה אלא להאיר את מקום השולחן שהוא עיקר חשיבות הבית, ולא ששם הוא מקומו מחמת עצמו (וע"ע בזה ב'בן מלך' שמות כה, 17).

ומעתה כשם שהשולחן מונח על צלע צפון, שהוא כאמור ימינו של המקדש, כך גם שחיטת הקדשים היא באותו צד משום חשיבותו שהוא ימינו של המקדש.

אכן חשיבות זו לשחוט בצד צפון נאמרה רק בקדשי קדשים אבל קדשים קלים אפשר לשחוט בכל מקום בעזרה, שכולם לפני ה' נינהו, אלא דצפון שהוא בימין עדיף טפי לקבוע שם מקום השחיטה בקדשי קדשים.

מקום של אכילה, אע"פ שלמעשה אין הקרבן מובא על השולחן כלל, אך מקום השולחן מסמל את מקום אכילת ה' באהל מועד, לפיכך יש לשחוט הקדשים כנגדו.

והנראה בזה שאין השולחן מהווה סיבה לשחוט כנגדו, אלא שמאותו הטעם שהשולחן בצד צפון מזה הטעם עצמו גם קדשי קדשים נשחטים באותו צד - צפונה לפני ה'. שכן מקום השולחן הנבחר להיות בצד צפון נראה דהיינו מחמת חשיבות צד ימין שבאהל מועד, כלפי הנכנס מהפפת שבמזרח, [שקודש הקדשים בצד מערב והשער והפפת לצד מזרח ולכן צד צפון הוא בימין הנכנס], וכמו שביארנו במקומו. ומה שהמנורה בדרום, יסודו הוא משום שיש להעמידו

פרשת צו

וככלות הכל חוזרת הפרשה וחותרת בענין שפתחה בו פרשה זו: "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה". ויש להתבונן אפוא מהו היסוד האחד המקשר בין שלשת העניינים הללו - מצות תרומת הדשן, מצות יקוד האש על המזבח תמיד, ומצות הקטרת השלמים עליה - שנאמרו בדיבור אחד.

ונראה לבאר, כי כל אלה הדברים שנאמרו בפרשה זו, יסודם בקרבן העולה ומכוחו הם מתחייבים, ואכן כל עניינה ומגמתה של פרשה זו היא 'תורת העולה' כמו שנאמר בכותרת: זאת תורת העולה.

כי הנה קרבן העולה, הנקטר כולו לפני ה', הוא ראש וראשון לכל הקרבנות, והקרבת העולה היא העבודה העיקרית הנעשית על גבי המזבח, אשר אף על שמה הוא קרוי "מזבח העולה". קרבן זה, נצטוו ישראל להקריבו תמיד לפני ה' מדי יום ביומו בקביעות, בבוקר ובערב "שנים ליום עולה תמיד". ועל כן גם נאמר בפרשה זו "היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר", ללמד שמצות הקטרת אימורי העולה נמשכת בכל שעות היום והלילה.

ואף אמנם כי מצד תמידיות קרבן העולה, די בהקרבת שני כבשים, כבש אחד בבוקר וכבש אחד בין הערביים, הנה למען שלימות גדרה המיוחדת של התמדת הקרבן, ציוותה תורה בפרשה זו, שאף בשאר זמני היום והלילה שבהן אין קרבן העולה נקרב בפועל,

זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבוקר ואש המזבח תוקד בו... והרים את הדשן אשר תאכל האש את העולה על המזבח ושמו אצל המזבח... והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר וערך עליה העולה והקטיר עליה חלבי השלמים; אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה

(ו, ג-1)

הפרשה פותחת ב"זאת תורת העולה", אך בגוף הפרשה עצמה, דומה לכאורה שאין הכתובים עוסקים בהלכות השייכות לעבודת קרבן העולה, אלא כל מיני הלכות המזבח נשנו בה - מצות תרומת הדשן והנחתו אצל המזבח, ומצות אש התמיד שלא תכבה מעל המזבח, ואף הענין היחיד שהוזכר בה בהתייחס למעשה הקרבנות - 'וערך עליה העולה והקטיר עליה חלבי השלמים' - נוגע לשלמים כמו לעולה. ויש להבין במה נחשבות כל אלו המצוות כחלק מ'תורת העולה'.

עוד יש לעיין, מהו המשותף בין המצוות הללו שנשנו בפרשה אחת, ולא זו בלבד שנסמכו זה לזה אלא אף כרכן הכתוב יחדיו כעין מצוה אחת. שבאותו ענין שנאמרה מצות תרומת הדשן - "והרים את הדשן אשר תאכל האש", מוסיף הכתוב כהמשך לה: "והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה", ובחידא מחתא נאמר: "וערך עליה העולה והקטיר עליה חלבי השלמים",

אותו' - היינו ביום שמתחנך לכהונה וחונך את עבודתו במקדש יביא את מנחתו. אך מיד ממשיך ואומר שהיא 'מנחה תמיד', משמע שהוא קרבן המובא בכל יום ויום ולא דוקא בעת חינוך הכהונה.

מכאן דרשו חכמים כדברי רש"י ששני חיובים יש בפסוק הזה, וכלשונו: אף ההדיוטות מקריבין עשירית האיפה ביום שהן מתחנכין לעבודה, אבל כהן גדול בכל יום, שנאמר מנחה תמיד וגו' והכהן המשיח תחתיו מבניו וגו' חק עולם וגו', עכ"ל. כלומר, אותה מנחה באה בשני חיובים ואופנים: לכהני הדיוט הוא חיוב חד פעמי בשעה שמתחנכים לעבודה, ועל זה נאמר "ביום המשח אותו" היינו ביום משיחתם לכהונה, אך לכהן גדול ישנו חיוב נוסף להביאו בכל יום ויום, ועל זה נאמר "מנחה תמיד - מחציתה בבקר ומחציתה בערב", וזהו חיוב לכל הכהנים גדולים שיבואו תחת אהרן.

ואף שלפי המפרשים בעלי הפשט, פרשה זו מדברת רק על הכהנים הגדולים העומדים תחת אהרן (רשב"ם), ומה שנאמר "ביום המשח אותו" - כאילו נאמר 'מיום המשח אותו' (אבן עזרא), וא"כ יש כאן רק מנחה אחת הנקרכת בכל יום ע"י הכהן גדול. אך חכמינו ז"ל דרשו בתורת כהנים (פרשת צו ג) דמה שנאמר 'אהרן ובניו' אין הכוונה לכהנים גדולים שתחתיו, שזה נכתב בפסוק הבא "הכהן המשיח תחתיו", אלא 'בניו' בא לחדש חיוב נוסף על שאר הכהנים שכל כהן המתקרב ומתחנך תחילה לעבודה מביא עשירית האיפה משלו. וכן הוא בגמרא (מנחות נא:).

ולפי שיש חיוב מיוחד לכהן גדול וחיוב מיוחד לכהנים הדיוטים, מתיישבים שני הלשונות, גם 'ביום המשח אותו' וגם הלשון 'מנחה תמיד', כמו שנתבאר. ואמנם ממה שנכללו שני החיובים הללו בפרשה אחת, נראה ברור שאף שהלכותיהם שונות - שהכהן גדול מקריב עשירית האיפה בשתי מחציות בבקר ובערב והכהן הדיוט מקריב מנחה שלימה - אבל גדר אחד להם.

והנראה בזה, כי משמעות מנחה זו להביאה כהבעת תודה והוקרה על עצם משרת הכהונה שיש לו לכהן, אלא שכהן הדיוט מביאו פעם אחת בחיים בשעה שמתחנך וקרב לעבודה, דאז 'ביום המשח אותו' הוא זמן שמחתו על קרבת ה' שזכה לה בהיותו בעל תפקיד הכהונה. או יתכן כעין זה שהוא חיוב לתת כבוד לתפקיד הכהונה, להראות ע"י המנחה הנקרכת

לעולם לא תבטל תורת העולה מעם המזבח, אלא "אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה", באופן שיהיה המזבח מוכן ומזומן בכל עת ובכל שעה להקרבת העולה. כלומר אש המזבח היא עבודה קבועה ובלתי נפרדת ממצייאותו של המזבח, אשר עליו לעמוד הכן לעבודתו ולהיות מוכשר תדיר לקבל את קרבן העולה, ועצם קיומה של מצייאות זו הוא לרצון לפני ה', שבכך מתקיים ענין העולה בלא הפסק.

ואף ששערי המקדש נעולים בלילה (שקלים ה, א) ואין בו הקרבת קרבנות, ורק ההקטרה נמשכת בלילה וכל שלא נתאכלו האימורים מהפכין בהם כל הלילה, כמו שנאמר כאן "כל הלילה עד הבוקר" (רמב"ם תמידין ומוספין א, 1). היינו שיש דין שימשיכו האיברים להתאכל עוד ועוד משך כל הלילה. וכל זה הוא מצד 'תורת העולה' כלשון הקרא. והוא כאמור, דבעינין שתהיה התכונות תמידית ועשייה בלתי פוסקת לקבל על המזבח את קרבן העולה.

ומלבד האש התמידית היוקדת על המזבח, המייחדת ומזמנת את המזבח להיותו מוכן להקרבת העולות, עוד הוסיפה תורה לצוות במקביל - "והרים את הדשן אשר תאכל האש את העולה על המזבח ושמו אצל המזבח". גם מצוה זו יסודה בתורת העולה והתמדתה, ועניינה להנציח את העולה שכבר נקרבה על גבי המזבח, ולהותירה אצלו לרצון לפני ה'. כי האפר הנותר מן הקרבן יש בו ענין של 'זכרון' המהווה כעין המשך למצייאות הקרבן, כמו שנאמר (תהלים כ, ד) "יזכור כל מנחותיך ועולתך ידשנה סלה".

הנה כי כן, שני העניינים הללו - אש תמיד תוקד על המזבח, ותרומת הדשן והנחתו אצל המזבח - משתלבים יחדיו למטרה אחת, למען שלימות התמדת העולה, וטעמם ויסודם אחד הוא, אשר אף בשעה שאין קרבן העולה נקרב בפועל על גבי המזבח, לא תבטל לעולם 'תורת העולה' מן המזבח. שהאש היוקדת עליו בלא הפסק, מעמידה את המזבח הכן להקרבת העולה, והדשן המונח אצלו תדיר מהווה הנצחה וזכרון לעולה שכבר נקרבה, ומבין שניהם נוצר רצף אחד של עולה קבועה ותמידית.

* * *

זה קרבן אהרן ובניו ביום המשח אותו... מנחה תמיד (י, ג)

פתח הכתוב ואמר שקרבן זה הוא 'ביום המשח

כי תפקיד רם ונישא הוא להיות קרוב אל ה' כקירבתו של הכהן.

אכן הכהן הגדול מביא אותה מנחה ממש - 'תמיד' בכל יום, מפני שתפקיד הכהונה הגדולה נעלה ביותר, ונחשב כל יום ויום שה' בחר בו [שיש כהנים גדולים שעברו מכהונתם], ועל כן יש לו חיוב לאותו ענין הוא בכל יום ויום, אך זה אותו קרבן שגם ההדיט מביאו, אלא שהם מביאים פעם אחת בחיים, שכן כהונתם נמשכת תמיד מאותה קדושת הגוף, משא"כ כהן גדול שהוא 'נבחר' הרי זה מתקיים בהתחדשות תמידית, ולכן מביא אף את מנחתו בתמידיות.

ואולי י"ל דמנחתו של הכהן גדול באה אף היא בשם שבת הכהונה, ואין כהן גדול מביאו בשם עצמו כי אם בשם כלל הכהונה, שמביא את מנחת 'הכהונה' לא כמנחה אישית כי אם כמנחה בשם שבת הכהונה. ובכך דומה יותר למנחת כהן הדיט, ששניהם מביאים אותה בתור הבעת תודה ושמחה על תפקיד הכהונה הכללי.

ואפשר שבזה נחלקו התנאים, אם כשאינן כהן גדול, כגון כה"ג שמת ולא מינו כהן אחר תחתיו, דלרבי יהודה מנחתו קריבה משל יורשין, ולרבי שמעון קריבה משל ציבור (מנחות נא). ואולי יש כאן חקירה מה היא הסיבה שהכהן גדול מקריב המנחה הזו בכל יום, האם הוא קרבן 'שלו' אשר כמו שהכהן הדיט מביא פעם אחת, אף הוא לגודל תפקידו מביא אותה מנחה בכל יום ויום - א"כ כשהוא מת יביאווה יורשיו [דאינה חובת ציבור]. או שזהו בעצם קרבן של 'שבת הכהונה' והכה"ג רק מייצג את כלל שבת הכהונה, ולכן מביא בכל יום על עצם מציאות תפקיד הכהונה - א"כ כשהוא מת יביאו אותה מנחה משל ציבור [דאינה חובת יחיד].

* * *

כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה לה, ונכרתה הנפש האוכלת מעמיה. וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם לעוף ולבהמה (י, כה-כו)

מפורש לפנינו שאיסור אכילת חלב נובע ממה שמקריבים ממנו אישה לה, וממה שהכתוב מסמיק לכאן איסור אכילת דם משמע שהוא גם כן נובע מענין שייכותו לקרבנות, ועל כן בא גם הוא בסמיכות

לאיסור חלב, ושניהם יחד כתובים כאן בפרשת צו, כאחד מהלכות 'קדשים'. וכן לעיל בפרשת ויקרא, בסיום פרשת השלמים אמרה התורה: חוקת עולם לדורותיכם **כל חלב וכל דם לא תאכלו** (ג, יז). ומבואר גם כן שאיסור חלב ואיסור דם נובע מענין היותם מיועדים להקריב מהם לה'. ואינם כשאר מאכלות אסורות שאסורים לאכילה ומורחקים משולחן ישראל מצד טומאתם או שיקוצם.

אמנם חלוקים הם בכך, שהחלב הוא עצמו האישה לה, ואילו הדם איננו אישה, אלא ניתן על המזבח לכפרה לפני ה', כפי שמפרט הכתוב יותר לקמן בפרשת אחרי, שאיסור אכילת הדם הוא מן הטעם - "כי נפש הבשר בדם היא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשותיכם, כי הדם הוא בנפש יכפר, על כן אמרתי לבני ישראל כל נפש מכם לא תאכל דם" (יז, יא-יב). הרי שכלפי דם מודגש ענין הכפרה שיש בו.

והנה שני דברים אלה הם עיקר יסודו של הקרבן שיש בו 'אישה' ו'כפרה'. כנגד הבשר והנפש שהם שני היסודות של הקרבן, שנותנים בו את הדם לה' בעבודת הזריקה ואת הבשר בהקטרה ע"ג המזבח. אכן החלב הוא עיקר האישה של הקרבן כפי שמפורש הרבה במקראות, ואילו הדם הוא עיקר הכפרה של הקרבן ובלעדי זריקת הדם אין כאן קרבן. וכבר מצינו קרבנות שבהם עיקר ההדגשה הוא מעשה הדם, כמו קרבן החטאת שיש בו ריבוי מיוחד בזריקת הדם, שנוזק בארבע מתנות ועוד כמה הלכות מיוחדות בדם של חטאת כפי שהבאנו לעיל (מאמר ה לפרשת ויקרא - 'חטאת'). וזה משום שהחטאת עיקרו בשביל כפרה, והכפרה נעשית ע"י הדם כלשון הכתוב, ולכן יש בו ריבוי בעבודת הדם. לעומת זה קרבן העולה שעיקרו לדורון (ובחסים ז), על כן יש בו ריבוי בבשר, שהוא עולה כולו לה'. וכך יש עוד קרבנות שאינן בהם ריבוי בעבודת הדם, כגון קרבן האשם שיש בו ענין דורון כפי שביארנו במקומו (ה, ה-ו).

והנה איסור חלב אכן היינו דוקא במינים הנקריבים לה, כמו שנאמר כאן "מן הבהמה אשר יקריב ממנה אישה לה", ולהלן (פסוק כג) "כל חלב שור וכשב ועז לא תאכלו", והיינו רק המינים הנקריבים על המזבח, אבל חלב חיה מותר. אולם איסור דם הוא בכל העוף והבהמה שהם מין בשר, [ורק הפקיעו דם חגבים ודם דגים משום שנאמר 'לעוף ולבהמה' שאיסור דם נאמר דוקא במין בשר (עיין כריתות כ)]. ויש אפוא לדעת מה

טעם ההבדל בין חלב לדם, מאחר שמתבאר שטעם איסורו שוה משום שהם עולים לה'.

אכן זאת למודעי, כי איסור דם מלבד שיש בו איסור מחמת שהוא מיועד לכפרה על המזבח, כמו שמפורש בפרשת אחרי וקרא-צו, אך באמת ישנו גם איסור עצמי שאינו קשור לקרבנות, כמו שנאמר בפרשת ראה (דברים יב, כג): "רק חזק לבלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר". והיינו מחמת שהדם הוא חלק מן הנפש, ומענין זה נאמר ג"כ בפרשת נח (בראשית ט, ד) "אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו". שבכל מקום שהתירה תורה אכילת בשר [בפרשת נח ובפרשת ראה, יעוין שם] בד בבד אסר רחמנא את אכילת הדם של הבשר, ורק הבשר כשלעצמו הותר אך לא לאוכלו יחד עם הדם. ולכן

למדו מהפסוק בפרשת ראה גם איסור 'דם האיברים' (עיין כריתות ד:), כי מצד חובת הריחוק מן הדם אין הפרש בין דם הנפש לשאר דם הבשר, וכולם אסורים באותו איסור של אכילת הנפש עם הבשר. אולם מצד הפסוקים שבפרשיות קדשים היה אסור רק 'דם הנפש' שרק זהו הדם הראוי להקרבה ועולה לגבוה.

והדעת נותנת שזה גם הטעם שהדם נאסר גם בשאר חיות ועופות שאינם ראויים להקרבה, מצד עצם הדבר שנחשב כנפש, וכמשמעות הכתובים בפרשת אחרי (יז, יג-ט) - "ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד ציד חיה או עוף אשר יאכל, ושפך את דמו וכסהו בעפר. כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא ואומר לבני ישראל דם כל בשר לא תאכלו, כי נפש כל בשר דמו הוא כל אוכליו יכרת". אבל חלב אסרה תורה רק בבהמות הראויות להקרבה.

בעניינא דיומא

תשועתם היית לנצח

היה על ידי משתה ושכרות, אבל בפשטות, המשתה הוא ענין של שמחה יתירה]. כי הצלה ממיטה לחיים היא שמחה שאין לה שיעור, זו השמחה הגדולה ביותר, שמחה על עצם קיום העם.

על ידי הצלה נתקיימו כל החגים

ועוד יש פפורים יותר שמחה מכל המועדים, כיון שהמדובר היה להשמיד ולהרוג ולאבד ולא היה נשאר מאומה, ולא היה לא חירות ולא תורה ולא שבת. ובמדרש - 'ישנו עם אחד, אמר ליה שיניחון רברבן, שאוכלין ושותין ואומרים עונג שבת, עונג יום טוב, שהן מכניסין פחת בממונו של עולם, חדא לשבעה יומין שבתא, חד לתלתין יומין ריש ירחא, בניסן פיסחא, בסיון עצרת, בתשרי ריש שתא וצומא רבא וחגא דמטללתא - - - אמר לו הקב"ה רשע אתה מפיל עין רעה במועדיהם שלהם, הרי אני מפילך לפניהם, ומוסיפים להם מועד אחד על מפלתך זה ימי הפורים' (אסתר"ר ז, ב). כלומר כי הוא קיטרטג ורצה לבטל את כל המועדים, ולבסוף נתוסף מועד מיוחד על כך, שהוא מועד כללי על המשך הקיום של כל המועדים.

הנה כי כן פורים השמחה כפולה ומכופלת. א. מכיון שהיתה כאן הצלה וישועה על עצם החיים. ב.

השמחה היתירה בפורים - שמחת עצם הקיום

"לקיים עליהם, להיות עושים את יום ארבעה עשר לחודש אדר, ואת יום חמשה עשר בו, בכל שנה ושנה. כימים אשר נחו בהם היהודים מאויביהם, והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה, ומאבל ליום טוב, לעשות אותם ימי משתה ושמחה, ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים" (אסתר ט, כא).

'תנו רבנן ארבעים ושמונה נביאים ושבע נביאות נתנבאו להם לישראל, ולא פחתו ולא הותירו על מה שכתוב בתורה, חוץ ממקרא מגילה. מאי דרוש, אמר רבי חייא בר אבין אמר רבי יהושע בן קרחה, ומה מעבודת לחירות אמרינן שירה, ממיטה לחיים לא כל שכן' (מגילה יד).

יסוד מצות פורים הוא, לעשות זכר לנס על שניצולו ממיטה לחיים. שעל ככה ראו לקבוע שמחה לדורות בימים הללו שאירע בהם הנס.

והטעם שנתחייבה השמחה בפורים במידה כה רבה, שמחה יתירה באופן שלא נמצא בתורה כמוהו בשום מועד ובאף זמן שמחה, שמחה בלי שיעור ובלי מידה, 'לבסומי עד דלא ידע' - כלומר שמחה עד קצה גבול היכולת [ועוד יש טעם באבודרהם משום שהנס

שבגינה נשאר לנו כל המועדים והמדריגות שזכינו בהם.

בטרם שבא האדם לעסוק בענייני העומק שבפורים, מוטל עליו תחילה לבסס בלבו את פשטות משמעות היום. עיקר מצות היום המוטלת על כל אחד, הוא להתבונן כיצד היינו בסכנה ממשית של להשמיד ולהרוג ולאבד את כל היהודים, העם כולו נידון לכליון תחת מלך אשר שלטונו היה על כל העולם, בלי שום אפשרות להימלט. וברחמי ה' עלינו אזי ביום אשר שברו אויבי היהודים לשלוט בהם ולהרגם, ונהפוך הוא אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם. ועל ידי השתלשלות הניסים שעשה לנו הקב"ה ניצול העם כולו מהשמדה, וכל המשך קיומינו עד היום נובע מאותה הצלה. ומתוך התבוננות זו ממילא יבוא לידי התפרצות שמחה גדולה, שמחה בלי גבול וללא שייעור. וצורת המצוה הנכונה היא שהמשתה אף הוא יבוא כתוצאה משמחה זו, כשהאדם מרגיש בלבו רצון לחגוג שמחה זו בשתיית יין עוד ועוד. וככל שיעמיק להתבונן בדבר זה ולהתרגש ממנו ולהוסיף בלבו שמחה וצהלה, באותה מידה תהיה שלימות קיומו את מצות היום.

משתה ושמחה

ומשום כך צביון תקנת היום הוא עם שמחת הגוף משתה ושמחה, כי השמחה היא על עצם קיום העם, המשך קיומם של גוף עם ישראל. ובכך ביארו המפרשים את ההבדל באופי תקנת שני הימים טובים דרבנן חנוכה ופורים זה מזה.

תקנת פורים יש לה אופי שונה מחנוכה, כי בחנוכה המערכה היתה על רוחניות של העם, התורה והמצוות היו בסכנה. ומשום כך הכהנים 'שלוחי דרחמנא' הם שניהלו את המאבק, משרתי ה' העומדים לפניו הם הדואגים להמשך עבודתו יתברך. ומהאי טעמא מציינים את הנצחון בשבח ה' בהלל והודאה. מהות תקנת היום הוא - 'ימים טובים בהלל והודאה'.

אבל בפורים שהסכנה היתה על עצם הקיום, החיים של העם היו מוטלים על הכף, משום כך שלוחי ההצלה היו 'שלוחי דידן' מרדכי ואסתר, שעליו נאמר 'איש יהודי' ו'איש ימיני', יחסו היה מיהודה ובנימין. שני שבטים אלו הם היו שארית עם ישראל מאז גלות עשרת השבטים, ומרדכי היה שליח העם, דכיון שהמערכה היתה על קיום העם, הרי נציג העם הוא היה העוסק בהצלה. ומשום כך מהות תקנת היום

הוא 'ימי משתה ושמחה', אף שיש גם בפורים מצות 'הלל' ו'הודאה'. דהא נקטינן קרייתא זו הלילא, וכן יש הודאה באמירת על הניסים. אבל עיקר מהות היום הוא משתה ושמחה.

אופי מיוחד לשמחה זו של פורים שהיא שמחה של מורעים וידידים, משפחה ומשפחה ועיר ועיר. משלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאבינונים. שמכיון שהמערכה היתה נטושה על קיום כלל העם, משום כך השמחה היא עם אופי של שמחת ריעות וידידות, כביכול אנו שמחים עם העם, שמחים וחוגגים עם כולם יחדיו על קיומינו.

והנה נתבאר בגמרא שמקור סברת חז"ל לתקן את ימי הפורים נלמד להם מיציאת מצרים, והיינו מכך שנקבע עליו חג והלל בחג הפסח. שהרי המועדים של חג הקציר וחג האסיף וכן ראש השנה ויום הכיפורים אינם מחמת מאורע שאירע ביום זה בעבר, אלא הם משום הענין שיש בהם בכל שנה בתקופה זו או ביום זה, והמקור בתורה שנמצא לחוג ולקבוע שמחה והלל על מאורע שהיה בעבר הוא רק בפסח, וממנו למדו לתקן במועדים מדרבנן חנוכה ופורים שהם לציין מאורע מסויים שאירע ביום זה בעבר.

והנה דומה פורים לחג הפסח, שהפסח הוא שורש לכל המציאות של עם ישראל שאז נבחרנו להיות עם ה' ועל גבי זה זכינו לכל העניינים הנוספים והמדריגות הרמות, וכמו כן פורים הוא שורש לכל המשך קיומינו, שכל מציאות העם היתה בסכנה.

ואכן ישנם קווים מקבילים באופי חג הפסח הדומים לפורים, שכן מצינו בקרבן פסח גם כן ענין של חגיגת בקרב המשפחות, כדכתיב 'ויקחו להם איש שה לבית אבות שה לבית', 'קחו לכם צאן למשפחותיכם'. וכן מצינו בדומה לשמחה היתירה של פורים שגם בפסח יש ריבוי שתיית יין בתקנת ארבע כוסות.

ימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים

אמנם שמחת הפורים עולה על שמחת חג הפסח, שכן בגאולה של יציאת מצרים, גם אם לא היה ה' גואל אותנו באותה שעה, עדיין היתה לנו תקווה לגאולה לאחר זמן שיכול היה להושיענו תמיד. אולם בנס פורים אם לא היה אבינו שבשמים פונה לזעקתינו וחלילה היתה מתבצעת גזירתו של המן הרשע להשמיד ולהרוג את כל היהודים, שוב לא היתה שום תקווה והיה מסתיים ח"ו תפקידו של עם ישראל בעולם.

לעתיד לבוא, כלומר שחשיבותם תפחת ברוב האורה שתרשור אז תמיד.

אבל ימי הפורים לא יהיו נבטלין לעולם. כי פורים הוא החג על מאורע שביגינו יש המשך לקיומינו, וזה לעולם לא יבטל, כי בלי ניסי ההצלה של פורים לא היינו מגיעים כלל לימות המשיח, כל המדרגות הרמות שזוכה להם וכל הטובה שתהיה לנו, הכל הוא תוצאה מפורים. ואדרבה ככל שתעלה מדרגתינו ותגבר מעלתנו, תהיה שמחתינו עם הפורים יותר גדולה, כי הוא שורש לכל זה.

מיסמך גאולה לגאולה

כאמור בזה דומים פורים ופסח בעוצם משמעותם, שאין כמותם בכל המועדים. שכן כל המועדים הם ימי שמחה וחג על חלק נוסף וענין מסויים שעם ישראל זוכה לו, כל מועד בא על עוד נדבך במבנה הקומה של כנסת ישראל, כל חג בא על שלב נוסף בשלימות בניינו שקנה עם ישראל במהלך אותו מאורע. ומצוות החג הוא לעסוק בחלק זה של תפקיד עם ישראל ובעבודת ה' המיוחדת הנגזרת מגוון מסויים זה שרכשו במדריגתם בעניינו המיוחד של החג.

אולם שונה הוא חג הפסח שבו אנו שמחים בענין החירות ושנעשינו לעם ה', כלומר בפסח איננו חוגגים רק על המאורע הפרטי שאירע אז, אלא אנו שמחים על המציאות הגדולה והנשגבה שנתהווה מאז ונמשכת עד היום שאנו כבר עם ה'. ובגין כך זכינו בכל המעלות הרוממות, מתן תורה, ארץ ישראל, השראת השכינה וכו', השמחה בפסח היא על כך שכתוצאה ממנה באנו לידי כל הדברים הללו.

וכמו כן הקנין שרכש עם ישראל בפורים, הוא קיומו של עם ישראל והמשך מעמדו המיוחד כעם ה' גם בדורות הגלות. אמור מעתה, בפסח אנו חוגגים על היותינו לעם ה', ובפורים אנו שמחים על המשך קיומינו כעם ה'.

והנה איתא בגמרא דבשנה מעוברת מקיימים את הפורים באדר השני משום - 'מיסמך גאולה לגאולה עדיף' (מגילה ו:). כלומר שבין גאולת פורים לגאולת פסח מתקיים קשר רעיוני ומהלך מאוחד, כמו שביארנו. ואכן כל התרחשות הנס של פורים היה בימי הפסח, כמו שמפורש במגילה שבי"ג ניסן נגזרה הגזירה, והתענו בי"ד בט"ו וט"ז, ובליל ט"ז נדדה שנת המלך, וביום ט"ז נתלה המן.

והנה כתב הרמב"ם - 'ואע"פ שכל זכרון הצרות יבטל שנאמר כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני, ימי הפורים לא יבטלו שנאמר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם' (הלכות מגילה פ"ב הי"ח)

ובמדרש - 'טבחה טבחה מסכה יינה אף ערכה שולחנה - אמר רבי אבהו, זו אסתר המלכה. שבשעה שהגיע צער גדול לישראל בימי מרדכי, מה עשתה, התקינה סעודה לאחשורוש ולהמן הרשע וכו' אף ערכה שולחנה' - שערכה לה שולחן בעולם הזה ולעולם הבא שכל המועדים יהיו בטלין, וימי הפורים לא יהיו נבטלין לעולם, שנאמר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם' (מדרש משלי פרשה ט).

ופשוט, דאין הכוונה דלעתיד לבוא יבטלו כל מצוות המועדים, שהרי התורה לא תשתנה. אלא הכוונה בזה שתוכן המועדים ירד מחשיבותו ודרגתו. וכעין מה שמצינו בכתוב - 'לכן הנה ימים באים נאום ה' ולא יאמר עוד חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ מצרים. כי אם חי ה' אשר העלה את בני ישראל מארץ צפון ומכל הארצות אשר הדיחם שמה והשבותים על אדמתם אשר נתתי לאבותם' (ירמיה טז, יד). שלאור הניסים הגדולים אשר יעלו לאין ערוך על מאורעות הניסים הקדמונים, יקטן ויפחת ערך היחס לניסים של יציאת מצרים.

וכשם שעניינו של פסח ירד אז מחשיבותו, כמו כן גם חג הקציר וחג האסיף, יפחתו ממשמעותם מכיון שיזכו כל ימות השנה לשפע גדול ככתוב - 'הנה ימים באים נאום ה' ונגש חורש בקוצר, ודורך ענבים במושך הזרע, והטיפו ההרים עסיס, וכל הגבעות תתמוגגנה' (עמוס ט, יג). וממילא לא יתבלט כל כך עניינם של זמני הקציר והאסיף, אחר שכל ימות השנה יהיה רוב שפע וקציר ואסיף, וכל ישראל יהיו שמחים לפני ה' כל ימות השנה. וגם 'ראש השנה' ו'יום הכיפורים', לא יתפוס עניינם מקום נכבד כמו בזמן הזה, אחר שכל ימות השנה יהיו בקירבת ה', והיו תמיד נזכרים לפניו לטובה, וגם לא יהיו אז חטאים וכדכתיב 'ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ' וממילא תמיד נהיה עומדים לפניו בטהרה.

בימות המשיח לא תתבלט החביבות של כל העניינים המיוחדים, כיון שכל ימות השנה יהיה הכל במדריגה גבוהה. וזה הכוונה שהמועדים יהיו בטלים

ביום טוב של פסח כדאיתא בגמרא - 'ויעבור מרדכי אמר רב שהעביר יום ראשון של פסח בתענית' (מגילה טו). כלומר שהיה בזה רמז כלפי מעלה, שכל הענין של גאולת פסח עומד ליבטל. כל תכליתה של יציאת מצרים לעשות עם לה' היתה בטלה אחר שעומדים להשמיד את כל העם.

זה שההצלה באה מן השמים בימי חג הפסח, משמעותו כי בסופו של דבר ניצח עניינו של פסח. בלילה ההוא 'ליל פסח' נדדה שנת מלכו של עולם, ומיהר לגאלם ולהצילם. ומשום כך תיקנו למיסמך גאולה לגאולה, כי בזכות פסח באה ההצלה.

כי בחג הפסח נגאלו ישראל ממצרים, ואז נעשינו לעם, ובאותה שעה לקח ה' אותנו להיות לו לעם, וכדכתיב - 'ולקחתי אתכם לי לעם'.

אולם בימי אחשורוש עמד כל קיום העם בסכנה, הגאולה של פסח עמדה בפני התמוטטות, על העם שנוצר בגאולת פסח נגזרה גזירת כליה. וכאשר נושענו ברחמי ה' המרובים, משמעות הדבר שניתן קיום והמשך לגאולה הראשונה. הגאולה הראשונה יצרה את הדבר, הגאולה השנייה נתנה לה עמידה וקיום שלא תאבד.

ונראה שזה מה שרמז מרדכי במה שגזר תענית

חייב אינש לבסומי בפוריא

ועיין בשפת אמת (שם) שביאר בזה קצת באופן אחר - 'נראה לפרש דאין הכוונה שמחוייב להשתכר כל כך עד שלא ידע, אלא דכל היום מחוייב לעסוק במשתה ועד דלא ידע עדיין החיוב עליו, לאפוקי כשהגיע לשיעור זה. אבל אפילו קודם זה השיעור יוצא כל שעוסק במשתה'.

ונראה ביאור דבריו, דמשהגיע לשיעור עד דלא ידע, אף שלא פקע ממנו מצות שתיה. מ"מ כשהגיע לשכרות, שוב אין ענין וטעם להמשיך בשתיה. שמכיון שהוא שתוי ורווי, שבע לו מיין. וכל שתיה נוספת, הוי מעתה כשתיה גסה'. וכמו שמצינו באכילה גסה שאין עליה שם אכילה (נזיר כג.). ואין לה ערך של מצוה. וה"ה כאן, אין בזה משום תוספת מצוה, ואדרבה גנאי הוא לו.

ולפי שיטה זו, כל זמן שלא הגיע ל'עד דלא ידע' חייב עדיין לשנות, ורק כשמגיע לעד דלא ידע נפטר. ודלא כדברי הי"ד אפרים'. ולפי"ז הא דאמרו 'עד דלא ידע', הוא 'עד' ועד בכלל.

וכעין ביאור זה, מובא ב'קונטרס חנוכה ומגילה', בשם הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל. באופן אחר קצת, דכשהגיע לעד דלא ידע, שוב אין עליו מצוה, שמכיון שהגיע לידי שכרות אזי הוא בגדר שוטה ומופקע מן המצוות.

נמצא דכל האחרונים הללו שווים בדעה, הן בזה שאין מטרת השתיה כדי להגיע למצב של 'עד דלא ידע'. והן בזה שחיוב המצוה הוא בלי שיעור, וחיוב לשנות כל היום כולו. כי לדעתם גדר מצות

שיטות האחרונים בגדר 'עד דלא ידע'

בגמ' (מגילה ז:) 'אמר רבא מיחייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', וכן נפסק להלכה בטור וש"ע סימן תרצ"ה.

והנה מה שאמרו 'עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי', צריך ביאור מהו שיעור וגבול זה. ובאחרונים דנו והאריכו בביאור מאמר זה.

יש שפירשו, שכוונת רבא לומר, שמכיון שהוא "יום משתה", חייב האדם לעסוק כל היום בשתיה. אלא שכשמגיע לשיעור של 'עד דלא ידע', שוב אינו חייב להמשיך בשתיה עוד. כלומר שאין הכוונה שמטרת מצות השתיה, כדי להגיע למצב של 'עד דלא ידע'. אלא 'עד דלא ידע', הוא גבול ופטור הפוטרו מלשנות עוד, כאשר מגיע לידי מידה זו.

זה לשון הי"ד אפרים' בהגהת השו"ע שם - 'זה שאמרו חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע וכו' הך 'עד' הוא ולא עד בכלל וכו' שמן הגבול הזה והלאה הוא ביטול כוונת חיוב שחייבו חכמים לבסומי כדי שיתן הלל והודאה, שכיון שיתבלבל דעתו כל כך דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, פשיטא שאין בו דעת ותבונה לשבח ולפאר על תוקף הנס'. ולדעתו, צריך להפסיק בשתייתו, בטרם שתביאהו השתיה לידי 'עד דלא ידע'. כי כאשר האדם שרוי במצב של 'עד דלא ידע', הוי גריעותא. ואדרבא, מפסיד מצות פורים שעניינה לדעת בין ארור המן לברוך מרדכי, ולשמוח ולהודות לה' על מפלת המן ועל גדולת מרדכי.

"ימי משתה" הוא, שיהיה עוסק בשתיית יין כל היום. והגם שבכל שתיה ושתיה מקיים המצווה, בכל זאת לא נפטר מחובתו, ועדיין עליו להמשיך ולשתות כל היום. ומה שאמרו "עד דלא ידע", היינו דכאשר יגיע לשיעור זה, שוב אינו מצווה להמשיך בשתיה.

ולפי דרכם, בביאור 'עד דלא ידע', שהוא גבול לחובת השתיה. הרי מיד שנתפכה, שוב מוטלת עליו המצווה להמשיך בשתיית יין כל היום.

וכן פשוט לפי דבריהם, דמי שאין לו כי אם מעט יין. אף ששתייתו לא תביאנו למצב של עד דלא ידע, מ"מ מצווה עליו לשתותו. שמכיון שאין 'עד דלא ידע' המטרה במצווה, הרי כל שיכול לשתות חייב בשתיה, אף שאין בשתיה זו כדי להביאו לעד דלא ידע.

ועוד נראה, דלדידהו, מכיון שאין המצווה להגיע לידי שכרות. אם כן, אדרבא יותר ראוי שלא יגיע לידי שכרות, שהוא עצמו מצב שאינו ראוי. ועוד, שע"י שיגיע לידי שכרות יפסיד מצות השתייה, והרי זה מביא עצמו לידי פטור ומחסר בקיום מצות יום משתה. ואם כן, ראוי יותר שישתה יין קל, שאינו מביא לידי שכרות מהרה. כדי שיוכל לשתות הרבה ולא ישתכר, ויהיה בידו לקיים מצות 'יום משתה' כהלכה, דהיינו התעסקות בשתייה כל היום.

ומאותו הטעם נראה, שאם הגיע לידי שכרות. מוטל עליו לירדם ולישן, כדי להפיק יינו ולהתפכח משכרותו. שמכיון שאין המצווה להיות בשכרות, אזי אין ראוי להמשיך עוד בשכרותו, שהוא מצב שאינו רצוי. וגם בכדי שיוכל להמשיך בשתיה, כדי לקיים מצות היום.

משמעות בגמ' ובראשונים דיש מצווה להשתכר

אמנם בגמרא משמע, דיש מצווה להגיע לשכרות. דהא מובא התם המעשה - 'רבה ור' זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום קם רבה שחטיה לרבי זירא למחר בעי רחמי ואחיייה. לשנה אמר ליה ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי אמר ליה לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא' (מגילה ז:). ומשמע מזה להדיא, שיש מצווה להגיע לשכרות 'עד דלא ידע'. דלהכי מיייתי לה בגמרא, שקיימו החיוב ד'לבסומי', והגיעו ל'עד דלא ידע'. ואם אין מצווה להגיע לשכרות, והשכרות הוא רק שיעור הפוטר משתיה, מה השייכות ממעשה זה לדינא דרבא. ולדברי ה'יד אפרים' שביאר

דהוא עד ולא עד בכלל, קשה ביותר דאיך הגיעו כלל לשכרות. והוי 'מעשה לסתור'.

וכן משמע מלשון רש"י בגמרא שם שפירש - 'לבסומי' - להשתכר ביין'. הרי שהמצווה היא להשתכר. וכן מפורש בלשון בטור (סימן תרצה) - 'צריך שישתכר עד שלא ידע בין ארוך המן לברוך מרדכי'.

ואכן כך מצינו באבודרהם, שביאר במצות לבסומי, שהמצווה היא להשתכר בפורים. והובאו דבריו בביה"ל וכמה אחרונים (סימן תרצה) - 'ואם תאמר היאך חייבו חכמים להשתכר בפורים והלא בכמה מקומות בתורה מזכיר שהוא מכשול וכו' ויש לומר מפני שכל הניסים שנעשו לישראל בימי אחשורוש היו על ידי משתה וכו' ולכן חייבו להשתכר בפורים מפני שבא הנס בעבור משתה היין שעשתה אסתר ועתה יהיה נזכר הנס הגדול בשתיית היין' (אבודרהם תפלת פורים). הרי מפורש בדבריו שגדר המצווה הוא "שתיה של שכרות", והשכרות הוא עצם המצווה. [ועיין כתב סופר עה"ת ביתר ביאור].

ולפי שיטה זו, החיוב הוא שתיה שתביאהו לידי 'עד דלא ידע', וזו היא מטרת השתיה. ויתכן לפי שיטה זו, דאם אין לו יין כי אם מעט, שאין בו כדי להגיע לידי 'עד דלא ידע'. אין עליו מצווה לשתות, שהרי בלאו הכי לא יקיים מצוותו, שתיקנו להגיע לשכרות 'עד דלא ידע'.

ולפי"ז נראה דכל שהגיע לידי מידה זו, כבר יצא ידי חובתו. ואף אם יתפכח בפורים, שוב אין חובה עליו לשתות עוד. שכבר קיים מצוותו, אחרי שהגיע למטרת המצווה, להיות בשכרות 'עד דלא ידע'. ואין מוטל עליו לשתות כל היום.

אולם, כל זמן שלא התפכח, הרי כל שעה שהוא במצב של עד דלא ידע, כלול אותו הזמן במצות הביסום. ומסתבר שיש בזה משום הידור להאריך מצב זה, על ידי שימשיך לשתות, ויקיים בזה מצות יום משתה, עד סוף יום הפורים.

אמנם צריך עיון, במה שפירשו ד'לבסומי', המטרה והמצווה היא להיות בשכרות. והוא פלא, דלפירושים מה שייך בסומי ל'משתה'. ומננין היה דבר זה לחכמים, לקבוע מצות בסומי, לכלול כל זה בגדר 'לעשות אותם ימי משתה', שיהיה מצווה ומטרה כשלעצמו, להגיע לידי שכרות.

שיעור שתיה חשובה

והנראה בזה, בביאור גדר 'עד דלא ידע'. שקבעו

שאינו חייב, בכל זאת הכל נכלל בגדר המצווה, ויש כאן קיום מצוה. שאף שהחוב הוא, רק שתיה בשיעור של 'עד דלא ידע'. מ"מ בידו להוסיף במצוה ולהרבות בשתיה. כלומר שמצות "ימי משתה", מתקיימת על ידי כל שתיותיו, וכולן שתיות של מצוה הן. וקיים 'ימי משתה' על ידי שתי שתיות חשובות או יותר.

וכן מצינו בהרבה מצוות, כגון באכילת מצה, הגם שיצא ידי חובת המצוה באכילת כזית. מ"מ כל שמוסיף באכילת מצה בלילה ראשונה נכלל הכל במצוה, והכל נחשב אכילת מצוה. (עיין תוס' פסחים קטו. ד"ה מתקיף ושם קכ. ד"ה באחרונה ובמהר"ל גבורות ה' פ' מח). וכיוצא בזה מצינו בתקיעת שופר (עיין ר"ה טז: וכתב: ובתוס' וראשונים שם. ושם ל. - 'כי הוה מסיים ש"ץ תקיעתא ביבנה לא שמע אינש קל אוניה מקל תקועיא').

ואדרבה, נראה שיש בזה הידור מצוה להתעסק כל היום בשתיית יין, וכמו שמצינו בנטילת לולב - 'אנשי ירושלים היו נוטלין לולביהן כל היום' (סוכה מא: ועיי"ש בתוס' לט. ד"ה עובר לעשייתן). וכן בסיפור יציאת מצרים 'כל המרבה הרי זה משובח'. וכן מצינו בתקיעת שופר (ר"ה טז: וברש"י ד"ה כדי לערבב).

גם במצות משלוח מנות ביום הפורים, מצינו כיוצא"ב. דכתב הרמב"ם (הל' מגילה פ"ב) - 'וכל המרבה לשלוח לרעים משובח'. והובא בשו"ע (סימן תרצה סעיף ד).

אולם, מסתברא דכל זה שייך, רק אם אחרי ששתה ונעשה עד דלא ידע, חזר ונתפכח. אולם כאשר הוא עדיין במצב של עד דלא ידע, נראה שאין כל מצוה בשתיה נוספת. וכאשר נתבאר, דמכיון שהגיע לידי שכרות אזי שבע לו מיין, ואין שום מקום לשתיה נוספת דהוי כשתיה גסה'. ואין בזה משום הידור ותוספת מצוה, ואדרבה גנאי הוא לו.

וכבר נתבאר דלשיטת השפ"א והגר"י סלנטר, אין זה רק הידור. אלא אם נתפכח משכרותו, יהיה מצוה עליו, מעיקר הדין לחזור ולשתות. אחר שיצא מגדר הפטור, של 'עד דלא ידע'.

אכן לשיטת האבודרהם והכת"ס, שכל השתיה מטרתה כדי להשתכר. מסתברא, שאין כלל הידור ותוספת מצוה, בשתיה נוספת של יין, אחרי שנתפכח. שהרי 'עד דלא ידע' אינו שיעור. אלא שזה כל מטרת השתיה, להשתכר ולהיות עד דלא ידע, וכיון שהגיע לזה. יצא ידי מצוותו. וגם אחר שנתפכח, שוב אין

חז"ל דכדי לקיים חובת 'משתה', בעינן שישתה 'שתיה חשובה' של יין. שעל ידה יחשב היום כיום משתה. ושתיה חשובה' שיעורה הוא כשהתבסס ממנה במידה כזאת שהביאתו לידי 'לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי'.

כלומר, שבחובת 'משתה' שהוא שתיה חשובה, לא נגדר השיעור בכמות היין, אלא כל אחד ואחד לפי טבעו, מידת שיעור שתיה חשובה, הוא כאשר השתיה מבאיאתו לידי 'עד דלא ידע'.

והיינו, דאין כאן מטרה להגיע לידי 'עד דלא ידע'. אלא המטרה היא עצם השתיה. אלא שנתנו שיעור ומידה לשתית יין חשובה, שעל ידה תתקיים מצות 'ימי משתה'. והשיעור הוא 'עד דלא ידע'. ואין 'עד דלא ידע' גבול וסיבה לפטור מן המצוה, אלא הוא שיעור בחובת השתיה.

ובזה מיושב היטב מה דמשמע בגמרא דמצוותו הוא להגיע לשכרות ו'עד דלא ידע', וכמו שכתב רש"י 'להשתכר ביין'. שהגם שהחובה היא לשתות, אמנם ע"י השכרות נשלם שיעור השתיה. וכל שלא הגיע לשיעור זה, עדיין אין השתיה נחשבת כשתיה חשובה, ולא קיים מצות 'יום משתה'.

וכן יש לדייק בלשון הגמרא, שלא אמר רבא 'מיחייב אינש לבסומי' כי היכי" דלא לידע בין ארור המן וכו', אלא "עד" דלא ידע. ומשמע שאין זה מטרה כשלעצמה, אלא שיעור ומידה. שבוה כבר הגיע לשיעור שתיה חשובה, וקיים מצות 'יום משתה'.

ולפי זה, כששתה יין והגיע על ידי שתייתו ל'עד דלא ידע', קיים מצוותו. דהיינו שתיה חשובה של יין. ושוב אין עליו חיוב לשתות יותר, אפילו חזר ונתפכח. שהרי כבר שתה יין בשיעור עד דלא ידע, וקיים מצות 'ימי משתה'.

ולפי דרך זה, בביאור עד דלא ידע. שהוא שיעור בגדר השתיה, שרק כך נחשבת שתיותו לשתיה חשובה. יתכן, שאם אין לו יין, אלא מעט. אשר אין בו בכדי להביאו לידי 'עד דלא ידע', אין מוטל עליו לשתות מעיקר הדין, שהרי בלאו הכי אין בו שיעור 'שתיה חשובה', ולא יקיים כלום במצוותו. והוא כמו אכילת מצה כשאין לו כזית.

הידור מצוה בריבוי שתיה

ונראה, דלביאור זה שביארנו בגדר 'עד דלא ידע'. הרי שאם יוסיף בשתיית יין יותר משיעור החיוב, הגם

עליו מצוה כלל. וגם אם ירבה אין כאן הידור מצוה, שמעתה אין עליו מצוה להשתכר פעם נוספת.

סיכום הדעות בגדר 'עד דלא ידע'

ולסיכום הדברים, נמצא ג' אופנים בביאור מצות "יום משתה".

א. לדעת ה'יד אפרים' השפת אמת' והגר"י סלנטר. הגדר ב'יום משתה' היינו "התעסקות בשתיה כל היום". ב. לדעת האבודרהם "יום משתה" היינו "שתיית שכרות". ג. לפי מה שביארנו, הגדר ב'יום משתה', שחל חובת "שתיה חשובה", ושיעורה נמדד לפי מה שמביאה את האדם לידי עד דלא ידע.

וכן יהיה תלוי בגדרים אלו, האם ראוי להגיע לידי שכרות בשתייתו.

א. לדעת היד אפרים, הרי זה אסור כדנתבאר. ב. לדעת השפ"א והגר"י סלנטר ראוי להשתדל שלא יגיע לשכרות, אמנם חייב לשתות כל היום, אפילו אם יגיע מזה לידי שכרות. ג. לשיטת האבודרהם ודעימיה,

השכרות הינה מצות היום. ד. לפי מה שביארנו החיוב הוא לשתות שתיה המביאתו לידי שכרות, כי רק על ידי זה חל עליה שם 'שתיה חשובה'.

וכן יעלה לנו נפק"מ, במי ששתה יין והגיע ל'עד דלא ידע' וחזר ונתפכח ביום הפורים, אם יש עליו מצוה עדיין לחזור ולשתות. ולהאמור, ג' חילוקים בדבר. א. לפי שיטת השפ"א והגר"י סלנטר, הוספת השתיה היא מעצם מצות היום ומחוייב בה. ב. לפי מה שביארנו אין עליו חיוב שהרי כבר יצא ידי חובתו ושיעורו. אבל הידור מצוה יש כאן, וכל המרבה הרי זה משובת. ג. לפי שיטת האבודרהם והכת"ס יתכן שאין בו הידור כלל.

ואם עדיין לא נתפכח, אם מוטל עליו להמשיך ולהשאר בשכרותו. א. לפי שיטת השפ"א והגר"י סלנטר, יהיה אסור. ואדרבה מוטל עליו להפיג את שכרותו בכדי שיוכל להמשיך לקיים מצות השתיה. ב. לפי מה שביארנו הרשות בידו להשאר בשכרות. ג. לפי האבודרהם, יש הידור להמשיך את השכרות כל יום הפורים.

ביאורי מגילה

על ידי בית המלוכה, אבל המטרה היתה שהעם יבטא על ידה את שמחתו במלך. וגם זה משום כבודו של המלך, שיראו כל הבריות שהעם מעריצו ושמוח בו.

ובזה יבואר הא דאיתא בגמרא (מגילה יב.). שהיה קטרוג על ישראל הדרים בשושן, משום שנהנו מסעודתו של אותו רשע, שזה צריך ביאור, וכי על זה שנהנו מסעודתו חייבים עונש חמור כל כך, של כליה רח"ל. אכן לפי דברינו חומר ההשתתפות בסעודה זו, היינו משום שהיה בזה בגידה במלכות ה', שאחר שה' הוא מלך ישראל, ואף בגלות אנו תחת מלכות ה', וכל שמחתינו היא רק במלכותו ית"ש, וכדכתיב 'ישמח ישראל בעושי בני ציון יגילו במלכם'. ולכן כאשר באו למשתה זה שנעשה במטרה שהעם ישמח במלכות אחשוורוש, היה בכך בגידה וזלזול במלכות ה'. כי היה להם להצטער על הגלות והריחוק ממלכות ה', ולא ליהנות מסעודתו ולשמוח במלכות אחשוורוש. ולכן נענשו במידה כנגד מידה שהסיר הקב"ה מהם את השגחתו כמלך ישראל, עד שחזרו בתשובה והושיעם.

* * *

ובמלאת הימים האלה עשה משתה (א, ה)

"בשנת שלש למלכו עשה משתה לכל שריו ועבדיו, חיל פרס ומדי הפרתמים ושרי המדינות לפניו וגו' ימים רבים שמונים ומאת יום. ובמלאות הימים האלה, עשה המלך לכל העם הנמצאים בשושן הבירה, למגדול ועד קטן, משתה שבעת ימים בחצר גנת ביתן המלך".

מבואר בפסוק שעשה שני סעודות, סעודה של שמונים ומאת יום המיועדת רק לשריו ועבדיו. וסעודה אחרת של שבעת ימים, לכל העם הנמצאים בשושן.

ונראה שהם שני סוגי סעודות, סעודה אחת באה על שמחת המלך ששמח במלכותו, שזכה למלכות ומשתף את ידידיו. והוא למעשה שמחתו האישית של המלך, אלא שמשותף שריו ועבדיו, ולכן זימן רק את המקורבים למלכות השרים והפרתמים, וזה היה סעודת השמונים ומאת יום.

אבל הסעודה של שבעת ימים באה עבור שמחת העם, כלומר שהכין סעודה בכדי שהעם יבטא את שמחתם במלכותו של המלך, אמנם הסעודה הוכנה

בהראותו את עושר כבוד מלכותו, ואת יקר תפארת גדולתו (ד, א)

בביאור כפילות הלשון 'עושר כבוד מלכותו', ו'יקר תפארת גדולתו'. נראה דהם שני דברים נפרדים, ד'עושר כבוד מלכותו' ביאורו שהראה את גדולת המלכות ועושרה, שתיאר והתפאר בריבוי המדינות ששולט בהם, והראה גודל ועוצם חילותיו וכו', וריבוי האוצרות וגודל העושר הנמצא בבית המלוכה, וכדאיאת במדרש (אסתר ב-ב) שהראה להם כל יום שש אוצרות.

ועוד דבר נוסף, שהראה והתפאר על כבודו בעצמו והיינו - 'יקר תפארת גדולתו', שהראה להם גודל מעלתו האישית, כמה רב כשרונו ופיקחותו לנהל המלוכה והיותו מוצלח, ובעל כוחות גדולים ונעלים בהנהגת הממלכה. [וכן מצינו בפסוק - 'ויאמר המלך מה נעשה יקר וגדולה למרדכי על זה' (להלן ג.) הרי שלשון 'יקר וגדולה' מתאים על מעלת האדם עצמו].

והוא מה שדרשו בזה חז"ל - 'אמר רבי יוסי בר חנינא מלמד שלבש בגדי כהונה כתיב הכא יקר תפארת גדולתו וכתיב התם לכבוד ולתפארת' (מגילה יב.).

וצריך להבין מה טעם ראה לנכון ללבוש דווקא בגדי כהונה, בעת המשתה לכבוד מלכותו. וכן יש לדעת מה שייכות דרשא זו לפשטות הכתוב.

ולפי הדברים האמורים יבואר הענין, כי תוכן הכתוב כאן שהראה מעלתו העצמית שהוא אדם נעלה שיש לו יקר ותפארת וגדולה, ודרשו חכמים שביטא מעלה זאת על ידי שלבש בגדי כהונה, שהם באים להעיד על מעלת הכהן הגדול, שהבגדים הם 'לכבוד ולתפארת' ומראים שהכהן הגדול הוא חביב אצל הקב"ה, ונתקרב ונבחר לשרת לשמו. וכן בא אחשורוש להראות עצמו שזכה למעלה זו, כלומר שהוא בעל כוחות נעלים אלווקיים אשר מושפעים עליו מן השמים, וכמו שמצינו בפרעה וחירם ונבוכדנצר שדימו לראות בעצמם כוחות אלווקיים שמימיים. וכך גם אחשורוש דימה בעצמו כי בהיותו מלך על כל העולם, הוא גם חביב אצל הקב"ה ככהן גדול הלושב בגדי כהונה.

* * *

ואיש לא עמד לפניהם (ט, ב)

'נקלהו היהודים בעריהם בכל מדינות המלך אחשורוש לשלוח יד במבקשי רעתם ואיש לא עמד

לפניהם כי נפל פחדם על כל העמים'. ויש נוסחאות שאומרים 'איש לא עמד בפניהם'. ונוהגים לחזור ולקרות שניהם.

ונראה ביאור משמעות שני הנוסחאות, דהנה אחשורוש הרי לא השיב את האגרות הראשונות שכתב המן להשמיד ולהרוג את היהודים ביום י"ג, כדכתיב 'כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב', אלא שנתן רשות למרדכי ולאסתר לכתוב ליהודים אגרות שניות בשם המלך שבהם נתן ליהודים זכות להקהל ולעמוד על נפשם, ולהשמיד את כל חיל עם ומדינה הצרים אותם. ובוזה יצלו מגזירת המן, וגם יהרגו בשונאיהם.

זה היתה עצת ההצלה ליהודים, שהאויבים שהיו עתידים להשמיד ולהרוג ביהודים, לא יוכלו להפיק את זממם על ידי שהיהודים יעמדו נגדם להתגונן ולעמוד על נפשם. אולם הנס היה שעל ידי כך שראו כל העמים שנתגדלו היהודים ונתחבבו אצל המלך, נפל פחד היהודים עליהם, ולא באו כלל להרוג בהם. והפסוק מציין בזה גודל הישועה, כי נוסף על כך שניתן להם רשות על ידי האגרות להרוג בשונאיהם ולהתגונן ולהינצל, הרי בסופו של דבר לא העיזו שונאיהם כלל לבוא ולהרוג בהם משום שנפל פחד היהודים עליהם.

והיה במאורע זה שני ניסים, האחד שניצולו ולא עמדו עליהם שונאיהם להרגם מרוב פחד היהודים, ובנוסף על זה גם כאשר יצאו היהודים להרוג בשונאיהם, גם בזה לא עצרו השונאים כח להתגונן ונפלו לפניהם לחרב, והרגו בכל שונאיהם באין מעצור.

זה ההבדל בין שני הנוסחאות הוא שבנוסח 'לפניהם' הכוונה לזה שלא באו האויבים להילחם ולהרוג בישראל. כלומר שלא נעמד איש למול פניהם בכדי להלחם בהם ולהרוג אותם. והיינו 'לפניהם' שלא באו השונאים לפני היהודים לפגוע בהם.

ובנוסח 'בפניהם' הכוונה היא שגם כאשר באו היהודים להרוג בשונאיהם לא נעמד אדם בפניהם למנעם ולהפריעם ממלאכת ההרג בשונאים. והיינו 'בפניהם' שכאשר מפריעים לאדם בפעולתו נקרא הדבר שעומדים בפניו, ומונעים ממנו להתקדם אל מטרתו. ואכן שני העניינים התרחשו באותו הנס.

ליהודים היתה אורה אורה זו תורה

הננו להודיע לקהל שוחרי התורה כי לאחר שאזלו הספרים מן השוק הודפסה מהדורה נוספת וניתן שוב להשיג את הספר המבוקש והייחודי

'בן מלך - פורים'

המקיף את כל גדרי המצוות וההלכות וחלקי עבודת הלב בימי הפורים

מאת רבינו הגדול בעל ה'בן מלך' זצוק"ל

כמו כן לקראת קריאת ספר ויקרא ניתן להשיג את הספר:

'בן מלך על התורה - ויקרא' חלקים א' ו-ב'

הידעת?

- מה נוסף בפורים על המועדים שבתורה, ומהי עבודת ה' המיוחדת שישנה רק בפורים?
- מדוע נקבע פורים ביום שנחו היהודים, ומה טעם נקבעו שני ימים נפרדים לפרוים ומוקפים?
- אימתי הוא חודש אדר האמיתי בשנה מעוברת, ומדוע קובעים את פורים באדר שני?
- מה שייכותו של נס פורים לקבלת התורה מרצון?

התשובות - כמובן ב'בן מלך - פורים'

כולנו קוראים את הפסוקים, האם אנו גם מבינים אותם?

- מה התחדש כעת באוהל מועד, הרי כבר בחומש בראשית ישנם קרבנות?
- מה טעם חייבה תורה להקריב מלח על הקרבנות, ומדוע אסרה שאור ודבש?
- מה הטעם שעולת העוף דמו ניתן למעלה מחוט הסיקרא, וחטאת העוף למטה?

את התשובות לכל השאלות ועוד רבות תמצאו ב"בן מלך על התורה" - ויקרא

**ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות
או אצל הנציגים בקהילות**

בברכת התורה

הנהלת מכון כתבי בן מלך

בחסות

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,
נא לפנות ל-054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com